

UČITELSTVÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY – ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

OKRUH 1 - FILOSOFIE

1. Vznik západoevropské filosofie aneb vztah mýtu a logu. Periodizace dějin antické filosofie.

- Na základě jakých pramenů můžeme hovořit o nejstarší evropské filozofii a jaká je periodizace dějin antické filosofie.
- Jaká témata převažují ve zlomcích presokratických myslitelů. Jaký vztah mají jejich výklady kosmu ke starší mytické tradici a čím se jejich uvažování liší od starších epických básníků?
- Jaké didaktické prostředky byste využili, abyste přiblížili studentům mýtus, případně ukázali rozdíl mezi mýtem a logem.

Prameny: K. Svoboda: Zlomky předsókratovských myslitelů. Praha 1962

Povinná literatura: F. Rickena, Antická filosofie. Olomouc 1999, str. 7-37

Doporučená: G. S. Kirk- J. E. Raven, Předsókratovští filozofové: kritické dějiny s vybranými texty, Praha 2004.

2. Athénská demokracie a antropologický obrat ve filozofii 5. století: sofisté a Sókratés)

- Vyplyvají lidské právní a etické (či společenské) normy z lidské přirozenosti, nebo jsou výsledkem dohody či snad pocházejí od bohů?
- Jaký charakter má politické vědění v demokratické obci, co znamená být občanem a je občanská zdatnost naučitelná, nebo vrozená?
- Jakými vzdělávacími aktivitami lze posílit demokratické cítění studentů? Uveďte konkrétní příklad.

Prameny: K. Svoboda: Zlomky předsókratovských myslitelů. Praha 1962

Povinná literatura: A. Graeser, Řecká filosofie klasického období, Praha 2000, str. 20-142.

J. Daneš, Kapitoly z dějin politického myšlení starověkého Řecka a Říma. Hradec Králové, str. 22-32.

Doporučená: W. K. C. Guthrie, The Sophists, Cambridge 1971

3. Platónova a Aristotelova metafyzika a epistemologie

- Vyložte Platónovu hypotézu idejí a její různé podoby a Aristotelovu reakci na ni a jeho vlastní řešení? Co má hypotéza idejí pomoci zdůvodnit?
- Jaký je vztah smyslového a rozumového poznání u Platóna a Aristotela?
- Jak lze na Platónově mýtu o jeskyni přiblížit význam filosofie pro současný život?

Literatura: R. M. Hare - J. Barnes – H. Chadwick: Zakladatelé myšlení. Praha 1994, str. 15-96.

H. G. Gadamer: Idea dobra mezi Platónem a Aristotelem. Praha 1994.

4. Platónova a Aristotelova politická filosofie jako kritika fungování, hodnot a ideálů demokratické obce

- Jak klasifikují Platón a Aristotelés politická zřízení, jak je hodnotí a jak nahlízejí jejich stabilitu?
- Jak vypadá dobrý občan a dobrá společnost a proč je kardinální politickou ctností spravedlnost?

c) Liberální pojetí výchovy zdůrazňuje hodnotu svobody. Má taková koncepce nějaká úskalí a limity?

J. Daneš, Kapitoly z dějin politického myšlení starověkého Řecka a Říma. Hradec Králové 2007, str. 22-62.

5. Velké hellénistické školy: epikurejci, stoikové a skeptikové

a) Jaký byl ve filozofii těchto škol vztah fyziky, logiky a etiky?

b) Jaký vztah k učení těchto škol měli pozdější křesťanští autoři?

c) Uveďte příklady, jak budete ve výuce prezentovat přínos těchto filozofických škol. Jak lze v rámci tohoto tématu rozvíjet postoje studentů?

Prameny: Zlomky starých stoiků. Bratislava 1984.

Diogenés Laertský, Životy, názory a výroky proslulých filozofů. Pelhřimov 1995.

Povinná literatura: F. Ricken: Antická filosofie. Olomouc 1999, kapitola Velké hellénistické školy.

Doporučená: A. A. Long: Hellénistická filosofie. Praha 2003, str. 29-101.

6. Novoplatonismus

a) Objasněte podstatu nauky o emanaci a vyložte, jaký měla tato nauka vliv na pozdější křesťanské autory.

b) Jaké novoplatónské školy znáte a na jakých textech probíhala výuka?

c) Hmotný svět v učení novoplatoniků je hodnocen poměrně nízko. Zdůvodněte, zda má či nemá tato problematika místo ve výuce na střední škole.

Povinná literatura: A. H. Armstrong, Filosofie pozdní antiky, Praha 2002, str. 227-366.

J. Daneš, O věčnosti světa. Jan Filoponos proti Aristotelovi, Praha 2006, str. 2-35.

7. Periodizace středověké filosofie. Důkazy boží existence.

a) Uveďte periodizaci dějin středověké filosofie a její základní rysy. Jaký byl vztah mezi křesťanstvím (monoteistickými náboženstvími obecně) a filozofií (antickou)?

b) S jakými typy důkazů boží existence se ve středověké filozofii setkáte? Mají nějaké antické předobrazy či inspiraci. Proč myslíte, že někdo potřeboval dokazovat boží existenci?

c) Jakým způsobem lze podle vašeho názoru učit „nauku o Bohu“ na střední škole?

Literatura:

Kol., Filozofický slovník. Olomouc 1998 (heslo důkazy boží existence).

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 230-9, 315-17.

J. Pieper, Scholastika. Praha 1993.

8. Spor o univerzálie

a) Vyložte povahu a historické kořeny sporu o univerzálie.

b) Jaké byly základní pozice v tomto sporu a je tento epistemologicko-ontologický spor stále „aktuální“?

c) Nalezli byste nějakou souvislost se sporem o univerzálie ve rčení: „Pro samé stromy nevidí les.“?

Literatura:

Kol., Filozofický slovník. Olomouc 1998 (heslo univerzálie).

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 289-94.

J. Pieper, Scholastika. Praha 1993.

9. Problémy s recepcí Aristotela ve 13. století

a) Proč byl Aristotelés pro oficiální křesťanské kruhy nepřijatelným autorem?

b) Kdo byli averoisté a proč proti nim církev aktivně vystupovala?

c) Požíváme skutečně absolutní svobody slova dnes, nebo se i my snažíme o cenzuru určitých názorů. Je „cenzura“ zavřitelná, nebo má i nějaké opodstatnění? Prezentujte výukovou aktivitu, která bude směřována na problematiku cenzury.

Literatura:

Kol., Filozofický slovník. Olomouc 1998 (heslo aristotelismus).

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 185-285.

J. Pieper, Scholastika. Praha 1993.

10. Scholastická metafyzika a její nominalistická destrukce ve 14. století

a) Vyložte metafyziku Tomáše Akvinského a demonstřujte na ní nominalistickou kritiku Ockhama a Mikuláše z Atrecourtu.

b) Souvisí nějak nominalismus s kořeny vzniku moderní přírodovědy?

c) Vyložte na příkladu otázky lidských práv, zda jsou metafyzické otázky podstatné, nebo zcela zbytečné a můžeme se bez nich obejít.

Literatura:

P. Floss, Architekti křesťanského středověkého vědění, str. 321-370.

11. Descartova filosofie

a) Z jakých důvodů se Descartes pokusil zpochybnit vše, čemu dříve věřil?

b) Proč je podle Descarta výrok „myslím, tedy jsem“ nezpochybnitelný?

c) V čem může být podle vás Descartova „metodická skepse“ inspirující pro studenty středních škol?

Literatura:

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

12. Vztah mysli a těla

a) Objasněte, v čem spočívá Descartův dualismus a v čem vidíte jeho úskalí.

b) V čem spočívá Spinozovo řešení otázky mysli a těla?

c) Navrhněte příklady, jejichž pomocí byste ve studentech probudili zvědavost a zájem o problematiku vztahu mysli a těla.

Literatura:

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

13. Teorie poznání v novověké filozofii

a) Srovnajte racionalistickou a empiristickou teorii poznání (dedukce vs. indukce, otázka vrozených idejí, metafora „nepopsané desky“).

b) Předvedte tyto rozdíly na srovnání zvolených představitelů kontinentálního racionalismu a britského empirismu.

c) Na jakých příkladech byste ve třídě ilustrovali deduktivní a induktivní postup?

Literatura:

Kenny, Antony. 2000. Stručné dějiny západní filosofie. Praha: Volvox Globator, str. 275-390.

Röd, W. 2001 a 2004. Novověká filosofie I + II, Praha: Oikoymenh.

14. Společenské otázky ve filozofii 17. a 18. století

a) Představte základní doktríny myslitelů tzv. společenské smlouvy

b) Jak se filozofické myšlenky Johna Locka projevily v americké Deklaraci nezávislosti z r. 1776?

c) Jaké texty či příklady jsou podle vás vhodné k tomu, aby přivedly studenty k zamyšlení nad nezcizitelností lidských práv a povinnosti vlády je chránit?

Literatura:

Tretera, I. Nástin dějin evropského myšlení (od Thaleta k Rousseauovi). Praha: nakl. COWI. 1996.

15. Osvícenství

a) Oč usiluje osvícenství? Co je smyslem Encyklopedie?

b) Vyložte hlavní myšlenky vybraného francouzského filozofa 18. století.

c) Na kterých příkladech byste studentům ukázali, že i naše doba (ať už dobrém či ve zlém) je do značné míry dědicem osvícenského projektu?

Literatura:

Kenny, A. Stručné dějiny západní filosofie. Praha: Volvox Globator, 2000, str. 275-390.

16. Kantova filosofie

a) Vysvětlete Kantovu definici osvícenství

b) V čem spočívají podle Kanta meze dogmatického racionalismu?

c) Jaký způsob byste zvolili, abyste Kantovu obtížnou teorii poznání srozumitelně vysvětlili studentům SŠ?

Literatura:

Scruton, R., Kant, Praha, Argo, 1996

17. Filosofie dějin

a) Srovnejte Hegelovo a Marxovo pojetí dějinného vývoje. Co je hybnou silou společenských změn pro jednoho a co pro druhého z obou autorů?

b) Co je to dialektické pojetí dějin?

c) Navrhněte způsob, jak přivést studenty k zamyšlení nad pojmem ideologie a jak je přimět ke kritické reflexi ideologií, které mohou dosud skrytě ovlivňovat naše smýšlení.

Literatura:

Singer, P., Hegel, Praha 1995

Valach, M., Marxova filosofie dějin. Brno: L. Marek, 2005

18. Nietzsche

a) Proč Nietzsche kritizuje otrockou morálku?

b) Jakou roli hraje v Nietzscheho filozofii pojem „vůle k moci“?

c) pedagogická: Jak byste podali výklad Nietzscheho filosofie na střední škole, aby nevyzněl jako prvoplánový útok proti křesťanství, případně jako obhajoba pozdějších zneužití Nietzscheho myšlenek fašistickou ideologií?

Literatura:

P. Kouba, Nietzsche, Oikoymenh, Praha 2006

19. Fenomenologie

a) Jaké jsou metody a cíle fenomenologické filosofie?

b) Vysvětlete Heideggerův výrok: „pobyt je takové jsoucno, v jehož bytí běží o toto bytí.“

c) Na jakých příkladech byste studentům vysvětlili Heideggerovo rozlišení mezi nevlastním (každodenním) a vlastním (autentickým) způsobem existence?

Literatura:

Petříček, M., Úvod do (současné) filosofie. Praha: Herrmann & synové, 1997

20. Existencialismus

a) Shrňte základní rysy Sartrova existencialismu a Camusovy filosofie absurda

b) Vysvětlete smysl Sartrovy věty, podle níž se člověk vyznačuje tím, že jeho „existence předchází jeho esenci.“

c) Jakou Sartrovu divadelní hru byste dokázali při výuce využít jako ilustraci hlavních Sartrových myšlenek ohledně lidské svobody? Odůvodněte svou volbu.

Literatura:

Černý, V., První a druhý sešit o existencialismu, Praha : Mladá fronta, 1992

Petříček, M., Úvod do (současné) filosofie. Praha: Herrmann & synové, 1997

21. Jan Patočka

- a) V čem spatřuje Patočka počátek dějin? Jak se tato koncepce dějin liší od jiných pojetí?
- b) Jaké tři „pohyby lidské existence“ Patočka rozeznává?
- c) Má text Charty 77 filozofické souvislosti? Uveďte příklad, jak by bylo možné zakomponovat jej do výuky.

Literatura:

Blecha, I., Jan Patočka, Olomouc: Votobia, 1997.

Petříček, M., Úvod do (současné) filosofie. Praha: Herrmann & synové, 1997

22. Analytická filosofie a obrat k jazyku

- a) V čem spočívá základní myšlenka a přínos tzv. obratu k jazyku v rámci analytické filosofie 20 st. (při odpovědi vycházejte ze základních myšlenek G. Fregy, B. Russella, L. Wittgensteina a Vídeňského kruhu)?
- b) Vysvětlete Wittgensteinovu koncepci smysluplnosti výroku (jazyka) z jeho Logicko-filozofického Traktátu
- c) Jak byste ve výuce pracovali s Wittgensteinovým výrokem z Traktátu „O čem nelze mluvit, o tom se musí mlčet“?

Literatura:

Peregrin, J., Filozofie pro normální lidi, Dokořán, Praha 2008

Peregrin, J., Kapitoly z analytické filozofie, Filozofia, Praha, 2005

23. Filosofie a otázky poznání

- a) Co říká tzv. verifikační princip (nebo princip verifikace), kdo byli jeho proponenti a jakým způsobem aplikovali tento princip na filozofické otázky?
- b) Co je hypoteticko-deduktivní model vědeckého vysvětlení? V čem spočívá Popperova kritika hypoteticko-deduktivního modelu?
- c) Vysvětlete způsob, jakým byste studenty učili verifikovat výroky.

Literatura:

Peregrin, J., Filozofie pro normální lidi, Dokořán, Praha 2008

Peregrin, J., Kapitoly z analytické filozofie, Filozofia, Praha, 2005

24. Filosofie mysli v 20./21. st.

- a) V kontextu moderních diskuzí o povaze mysli (v 20 st.) charakterizuje pozice 1) dualizmu, 2) behaviorizmu, 3) funkcionalizmu, a vysvětlete základní rozdíly mezi nimi.
- b) Vysvětlete, jak souvisí funkcionalismus s tzv. Turingovým testem „zda mohou počítače myslet?“, a vysvětlete výstižně základní principy tohoto testu.
- c) Navrhněte vzdělávací aktivitu, která by přiblížila etické či společenské důsledky na Turingův test?

Literatura:

Peregrin, J., Filozofie pro normální lidi, Dokořán, Praha 2008

Peregrin, J., Kapitoly z analytické filozofie, Filozofia, Praha, 2005

Searle, J., Mysl, mozek a věda, Mladá fronta (Váhy), Praha 1994

25. Filosofická reflexe totality

a) Shrňte Popperovo rozlišení mezi uzavřenou a otevřenou společností. Proč označuje K. R. Popper Platóna a K. Marxe za nepřátele otevřené společnosti?

b) Jaké jsou podle H. Arendtové kořeny a základní rysy totalitarismu?

c) Jak byste zakomponovali výklad díla K. R. Poppera či H. Arendtové do tematického celku „Občan ve státě“?

Literatura:

K. R. Popper, Otevřená společnost a její nepřátelé I./II. Praha 1994

H. Arendtová, Původ totalitarismu I - III, Oikúmené 1996

Ballestrem, O., Politická filosofie 20. stol., OIKOYMENH, Praha 1993

UČITELSTVÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY – ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

OKRUH 2 – SOCIOLOGIE A ETIKA

1. Historické a ideové podmínky vzniku sociologie

- Jaké společenské, politické a ideové změny přineslo osvícenství a kteří osvícenští myslitelé přišli s koncepcemi společenské smlouvy či společenského vývoje?
- Vysvětlete důvody založení sociologie a popište a srovnajte tři hlavní linie sociální teorie v 19. století (Auguste Comte, Herbert Spencer a Karel Marx).
- Představte výhody a slabiny pozitivismu, evolucionismu a marxismu z pohledu současnosti ve vztahu k aktuálním společenským otázkám.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 2004. Dějiny klasické sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

2. Významní klasikové sociologie

- Vysvětlete, co je hlavním předmětem sociologie, jaké jsou jeho vlastnosti a jaká je sociologická metoda a povaha sociologického vysvětlení podle Émila Durkheima (ilustrujte příklady jeho hlavních děl).
- Charakterizujte rozumějící povahu věd o člověku a představte tento přístup na sociologii Maxe Webera, v oblasti studia jednání, společensko-historického vývoje, racionalizace, byrokracie, moci či metodologických nástrojů a zásad.
- Popište specifické moderní formy společenské interakce, formování moderního individua a jeho skupinové příslušnosti/odlišnosti jak je představil Georg Simmel a uveďte je do souvislosti s moderními fenomény jako je móda, peníze atp.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 2004. Dějiny klasické sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

3. Americká sociologie v období mezi světovými válkami a „chicagská škola“

- Jaké byly specifické podmínky, pojetí a účel sociologie v USA v první polovině 20. století?
- Popište, jaké společenské problémy vznikaly v souvislosti s prudkou urbanizací a přistěhovalectvím, jaké byly první výzkumy na poli sociologie města, a zamyslete se, zda a jak jsou zkoumané problémy dnes aktuální.
- Představte jednotlivé fáze tzv. Chicagské školy a její představitele a jejich koncepce „sociologie města (především autoři Robert Ezra Park, Ernest Burgess).

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

4. Teorie strukturálního funkcionalismu a její kritiky

a) Představte předpoklady funkcionální analýzy, společenské subsystemy, principy a integrace, adaptace a rovnováhy v sociologické teorii Talcota Parsonse.

b) V čem revidoval funkcionalismus v sociologii Robert K. Merton (jaké je jeho pojetí funkcí, v čem jsou limity velké teorie, jak pojímá normy a deviace)?

c) Jaká je role a povaha konfliktu v moderní společnosti podle tzv. konfliktualistů (Lewis Coser, Ralf Dahrendorf)? Spor konsenzualismu a konfliktualismu.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 1997. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Petrusek, M. a kol. 2011. Dějiny sociologie. Praha: Grada Publishing, a.s.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

5. Teorie konfliktu a kritická sociologie

a) Kritika strukturálního funkcionalismu a zkoumání mocenských tříd podle Charlese W. Millse a další představitelé kritické sociologie.

b) Uveďte hlavní představitele tzv. frankfurtské školy kritické teorie a vybrané koncepce (instrumentální racionalita, masová společnost, kulturní průmysl etc.)

c) Uveďte vybrané představitele kritické sociologie a jejich kritiky modernizace, racionalizace a globalizace (např. G. Ritzer, U. Beck, Z. Bauman, R. Sennett, A. Giddens).

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 1997. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

6. Interpretativní a fenomenologická sociologie

a) Uveďte představitele a hlavní myšlenky symbolického interakcionalismu a etnometodologie (např. G. H. Mead, H. Garfinkel, E. Goffman)

b) Popište sociologické studium každodennosti a intersubjektivitu ve fenomenologické sociologii Alfreda Schütze.

c) Popište principy sociální konstrukce reality u Petera Bergera a Thomase Luckmanna.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Keller, J. 1997. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

7. Soudobé sociologické teorie na příkladech vybraných autorů

a) Pojednejte o studiu vztahů mezi věděním a mocí, o vztazích mezi diskursivními a sociálními praktikami v poststrukturalismu či strukturálním konstruktivismu (Michel Foucault, Pierre Bourdieu)

b) Charakterizujte systémový přístup v sociologii Niklase Luhmana a srovnajte jej s teorií strukturace u Anthonyho Giddense.

c) Uveďte vybraného soudobého autora a uplatněte jeho teorii na některý aktuální společenský problém.

Literatura:

Harrington, A. a kol. 2005. Moderní sociální teorie. Praha. Portál.

Šubrt, J., J. Balon. 2010. Soudobá sociologická teorie. Praha: Grada Publishing, a.s.

Šubrt, J. a kol. 2007. Soudobá sociologie I. Praha: Karolinum.

Šubrt, J. a kol. 2008. Soudobá sociologie II. Praha: Karolinum. Šubrt, J. 2001. Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie. Praha: ISV nakladatelství.

8. Počátky etiky u Řeků.

a) Sókratés, sofisté.

b) Jaké etické názory vyjadřuje Sókratés v Platónově díle Kritón? Připravte si ukázkou, jak by bylo možné tyto názory představit na SŠ/ZŠ.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Platón: Kritón

Tretera I.: Nástin dějin evropského myšlení, Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999

9. Platón

a) Pojetí dobra, ctnosti, spravedlnosti, odpovídající uspořádání státu

b) Přečtěte si úryvek Ústavy II 331c-II 350c: Jak chápou spravedlnost protagonisté rozhovoru? Připravte si problémovou úlohu (příklad), na němž by bylo možné v hodině ZSV/OV diskutovat, co znamená „být spravedlivý“.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Tretera I.: Nástin dějin evropského myšlení, Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999.

Platón: Ústava

10. Aristotelés

- a) Pojetí ctnosti a dobrého života, cíl lidského usilování.
- b) Připravte si problémovou úlohu k tématu spontánně dobré jednání versus ctnostné jednání, k němuž se cvičíme.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

11. Stoicismus

- a) Etické požadavky a jejich metafyzické předpoklady, hlavní představitelé nové stoy.
- b) Vymyslete příklad ze současného života, na němž by se dala ukázat prospěšnost stoického postoje ke skutečnosti.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Long, A. A. Hellénistická filosofie: stoikové, epikurejci, skeptikové. Praha: Oikoymenh, 2003.

Stoická filosofie, Rist, J. M., Praha: Oikoymenh, 1998.

12. Epikurós a epikureismus

- a) Nejvyšší dobro, hlavní etické názory a související názory na život a smrt, odlišnost vůči stoicismu.
- b) Přečtěte si předem Dopis Menoikeovi. K jakým charakterovým vlastnostem vede zacházení s potřebami a úsilí o slast, ke kterým nabádá? Vymyslete příklad pro současnou dobu, který by ilustroval škodlivost některého ze strachů, jež se Epikurós snaží rozptýlit.

Literatura:

Ricken, F.: Antická filosofie, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2002.

Long, A. A. Hellénistická filosofie: stoikové, epikurejci, skeptikové. Praha: Oikoymenh, 2003.

Dopis Menoikeovi

13. Vznik a původní založení křesťanské etiky

- a) Prameny křesťanské etiky. Zásadní požadavky „Horského kázání“. Významní představitelé ve středověku.
- b) Vymyslete problémovou úlohu, na niž by bylo možné ukázat důležitost požadavku pravdivosti v současné době (mezilidské vztahy, masmédiá,...)

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Peschke, K. H.: Křesťanská etika. Praha: Vyšehrad. 1999.

Bible: Druhá kniha Mojžíšova

Matoušovo evangelium

14. Humanismus a reformace

- a) Hlavní představitelé humanismu a reformačního hnutí a jejich názory související s etikou
- b) Vyhledejte si konkrétní text (filosofický i jiný) nebo konkrétní dílo, na němž budete demonstrovat znaky daného období a jakým způsobem souvisí s etickými otázkami.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

15. D. Hume

- a) Charakteristika Humových názorů. Hlavní myšlenkový příspěvek Huma pro další vývoj etického myšlení, respektive vznik etického subjektivismu
- b) Vyhledejte nebo vymyslete argumenty, které princip etického subjektivismu vyvracejí. Vymyslete příklad, který by ve výuce osvětlil problematičnost závěrů, k nimž vede názor, že v etické oblasti „každý má svou pravdu, protože to cítí jinak“.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

Röd, W., Novověká filosofie II., Praha. Oikoymenh, 2004

16. Empiristické etiky a britští moralisté

- a) Objasněte rozdíl přístupu k etické problematice u Hobbese, Locka a Shaftesburyho
- b) Na jakých předpokladech o lidské povaze vyrůstají dané názory? Najděte příklad ze současných poznatků o člověku, které by dané názory buď podporovaly, nebo vyvracely.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

Röd, W., Novověká filosofie II., Praha. Oikoymenh, 2004

17. B. Spinoza

- a) Metafyzické předpoklady, na nichž spočívají etické názory B. Spinozy, role emocí, poznání, úsilí o sebezáchovu. Jaké emoce podle Spinozy podporují sebezáchovu?
- b) Které z názorů, popřípadě jakým způsobem, by bylo možné využít pro současnou diskuzi o povinnostech, etických postojích, úsilí o dobrý život?

Literatura:

Röd, W., Novověká filosofie I., Praha. Oikoymenh, 2001

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

18. I. Kant

a) Předpoklady a principy Kantovy etiky

b) Vymyslete problémovou úlohu k tématu hypotetického/ kategorického imperativu.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Störig, H. J., Malé dějiny filosofie, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

19. Utilitarismus

a) Vznik a představitelé utilitarismu, utilitarismus pravidel a činu.

b) Vymyslete problémovou úlohu, na níž bude možné představit problematiku otázky, zda účel světlí prostředky.

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Gluchman, V., Dokulil, M., Súčasnú etické teórie, Prešov: LIM, 2000

20. Materiální etika hodnot, J. Rawls, H. Jonas, jazykově pragmatické založení etiky a komunikativní etika, analytická etika, A. MacIntyre.

a) Ze jmenovaných proudů/autorů si vyberte jeden, představte jej (včetně autorů) a uveďte základní etické názory.

b) Vyberte z dané oblasti téma, které dle vás rezonuje se současnými etickými problémy, a uveďte, jakým způsobem by mohlo být využito na SŠ

Literatura:

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Gluchman, V., Dokulil, M., Súčasnú etické teórie, Prešov: LIM, 2000

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

21. Relativita etiky a etický relativismus

a) Význam pojmů relativita, universalismus, etický relativismus. Představte podstatu problému shrnutého pod dané pojmy. Pojem kulturní relativismus a souvislosti s etickou problematikou.

b) Vymyslete problémovou úlohu, na níž by bylo možné představit spor kulturního relativismu s universalismem

Literatura:

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

Ricken, P.: Obecná etika, Praha: Oikoyomenh, 1995

Kohák, E.: Svoboda, svědomí, soužití. Praha: Slon. 2004

22. Determinace a svoboda

a) Základní souvislost sporu indeterminismu s determinismem a etiky. Vyberte v dějinách jednoho myslitele/směr, na němž tuto problematiku představíte.

b) Existují v současnosti nějaké poznatky o člověku, které by jeden nebo druhý názor podporovaly?

Literatura:

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

Dějiny etického myšlení v Evropě a USA, Remišová, A. (ed.), Bratislava: Kalligram. 2008

Ricken, P.: Obecná etika, Praha: Oikoymenh, 1995

Kohák, E.: Svoboda, svědomí, soužití. Praha: Slon. 2004

23. Ochrana životního prostředí a ekologická etika

a) Antropocentrismus, biocentrismus, ekocentrismus a hlavní představitelé.

b) Vymyslete problémovou úlohu, jež by vedla studenty k hledání řešení střetu zájmů člověka a přírody.

Literatura:

Kohák, E.: Zelená svatozář. Kapitoly z ekologické etiky., Praha: Slon, 2000 (přepřacované vydání)

Skýbová, M.: Etika a příroda. Proč brát morální ohledy na přírodu? Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011.

24. Etika ctnosti

a) Pojem ctnost, představitelé etiky ctnosti v historii i ve 20. st., srovnání přístupu etiky ctnosti a deontologické etiky.

b) Vyberte známé dílo světové nebo české literatury, na jehož hrdinovi můžete doložit, co znamená výraz ctnost, případně jaké jsou její charakteristiky (např. u Aristotela) a čím se ctnostné jednání vyznačuje. Uveďte, jak by šlo příklad vybraného hrdiny motivačně využít ve výuce.

Literatura:

Kohák, E.: Svoboda, svědomí, soužití. Praha: Slon. 2004

Anzenbacher, A.: Úvod do etiky, Praha: Zvon, 1994

25. Etika pedagoga a žáka

a) Vyhledejte a prostudujte různé návrhy etických kodexů pedagoga a žáka a etický kodex UHK. Vyberte nejzávažnější body, které by měly takové kodexy tvořit. Na jakých obecných etických principech jsou založeny? Jak lze některé z vybraných požadavků zdůvodnit?

b) Vymyslete problémovou úlohu, která by studenty nebo žáky vedla k pochopení vazby mezi právy a povinnostmi.

UČITELSTVÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLY – ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

OKRUH 3 – DIDAKTIKA

Každá otázka má tři části, přičemž v úvodu student pojedná téma teoreticky (vymezení problému, vysvětlení pojmů), dále se vyjádří k obecné praxi v českém školském prostředí (s oporou v doporučených textech – výzkumy, úvahy odborníků nad tématem, publikované zkušenosti učitelů), v závěrečné části pak student uvede vlastní návrh pro praxi (i na základě své zkušenosti /například s názornou ukázkou v portfoliu či pedagogickém deníku/).

1. **Výchova k občanství/Občanský a společenskovední základ v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP ZV/ RVP G)**

- charakteristika vzdělávací oblasti Člověk a společnost, charakteristika oboru Výchova k občanství/Občanský a společenskovední základ (OSvZ), cíle oboru, klíčové kompetence, očekávané výstupy, přínosy průřezového tématu, plánování výuky, Bloomova taxonomie
- příprava učitele na výuku Výchovy k občanství/OSvZ) (vyuč. hodina, dlouhodobé plánování, ŠVP)
- ŠVP v práci učitele – vlastní reflexe

Literatura:

ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí*. Praha: Portál, 2009.

HRACHOVCOVÁ, M., HORSKÁ, V., ZOUHAR, J. *Pomáháme při tvorbě ŠVP. Vzdělávací obor Výchova k občanství*. Úvaly: ALBRA, 2007.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., BUREŠ, M. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011.

RVP ZV

RVP G

2. **Tematický okruh Člověk ve společnosti**

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura:

řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod.

RVP ZV

RVP G

3. **Tematický okruh Člověk jako jedinec**

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura:

řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod.

RVP ZV

RVP G

4. Tematický okruh Člověk, stát a hospodářství (ZŠ) / Občan ve státě (SŠ)

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura:

řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod.

RVP ZV

RVP G

5. Tematický okruh Člověk, stát a právo (ZŠ) / Občan a právo (SŠ)

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura:

řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod.

RVP ZV

RVP G

6. Tematický okruh Mezinárodní vztahy, globální svět

- charakteristika tematického celku (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ

Literatura:

řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod.

RVP ZV

RVP G

PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu*. Praha: Portál, 2000.

7. Tematický okruh Úvod do filozofie a religionistiky (SŠ)/ doplňkový vzdělávací obor Etická výchova (ZŠ)

- charakteristika tematického celku/doplňkové vzdělávací oblasti (očekávané výstupy, učivo, mezipředmětové vztahy, průsečík s průřezovými tématy)
- realizace tematického celku/doplňkové vzdělávací oblasti v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace očekávaného výstupu v hodině OSvZ/Výchovy k občanství

Literatura:

řada učebnic nakladatelství FRAUS, Nová škola, Didaktis, SPN, Práce, Nakladatelství Olomouc, Alter, Computer Media apod.

RVP ZV- doplňkový vzdělávací obor etická výchova (MŠMT)

RVP G

8. Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova

- základní pojmy Osobnostní a sociální výchovy, charakteristika průřezového tématu (přínosy průřezového tématu, tematické okruhy, průsečík s Výchovou k občanství/OSvZ)
- realizace průřezového tématu v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace přínosu průřezového tématu v hodině Výchovy k občanství na ZŠ a nižším stupni gymnázií (SŠ)

Literatura:

VALENTA, J. *Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi*. Kladno: AISIS, 2006.

VALENTA, J. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013.

9. Průřezové téma Výchova demokratického občana

- základní pojmy Výchovy demokratického občana, charakteristika průřezového tématu (přínosy průřezového tématu, tematické okruhy, průsečík s Výchovou k občanství/OSvZ)
- realizace průřezového tématu v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace přínosu průřezového tématu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ (popř. realizace projektu)

Literatura:

Kompas. Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům. Praha: Argo, 2006.

PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu*. Praha: Portál, 2000.

10. Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- základní pojmy Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, charakteristika průřezového tématu (přínosy průřezového tématu, tematické okruhy, průsečík s Výchovou k občanství/OSvZ)
- realizace průřezového tématu v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace přínosu průřezového tématu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ (popř. realizace projektu)

Literatura:

Kompas. Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům. Praha: Argo, 2006.

PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu*. Praha: Portál, 2000.

11. Průřezové téma Multikulturní výchova

- základní pojmy Multikulturní výchovy, charakteristika průřezového tématu (přínosy průřezového tématu, tematické okruhy, průsečík s Výchovou k občanství/OSvZ)
- realizace průřezového tématu v projektech NNO, metodická podpora

- příklad vlastní realizace přínosu průřezového tématu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ (popř. realizace projektu)

Literatura:

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: Příručka (nejen) pro učitele*. 2. vyd. Praha: Triton, 2011.

ŘÍČAŘOVÁ, A. *Multikulturní výchova: tvořivé náměty pro výuku průřezových témat na 2. stupni ZŠ*. Praha: Raabe, 2011.

12. Průřezové téma Environmentální výchova

- základní pojmy Environmentální výchovy, charakteristika průřezového tématu (přínosy průřezového tématu, tematické okruhy, průsečík s Výchovou k občanství/OSvZ)
- realizace průřezového tématu v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace přínosu průřezového tématu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ (popř. realizace projektu)

Literatura:

ČINČERA, J. *Environmentální výchova. Od cílů k prostředkům*. Brno: Paido, 2007.

DAŇKOVÁ, L., KULICH, J., TOUŠKOVÁ, B. *Škola pro život II. Jak na environmentální výchovu po zavedení Rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, 2009.

HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. Brno: PdF MU, 2005.

13. Průřezové téma Mediální výchova

- základní pojmy Mediální výchovy, charakteristika průřezového tématu (přínosy průřezového tématu, tematické okruhy, průsečík s Výchovou k občanství/OSvZ)
- realizace průřezového tématu v projektech NNO, metodická podpora
- příklad vlastní realizace přínosu průřezového tématu v hodině Výchovy k občanství/OSvZ (popř. realizace projektu)

Literatura:

JIRÁK, J., MIČIENKA, M. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007.

PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu*. Praha: Portál, 2000.

14. Didaktické prostředky ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- vymezení pojmů - didaktické prostředky, různé druhy médií (vč. pracovních listů), didaktická technika, výukové materiály, metodiky, učebnice
- využití (specifických) didaktických prostředků ve Výchově k občanství/OSvZ – obrázků, komiksů, karikatura, text písně, plakát filmu, beletrie apod.
- příklad vlastního využití a tvorby didaktických prostředků v hodině Výchovy k občanství

Literatura:

RAMBOUSEK, V. *Materiální didaktické prostředky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014.

SKALCOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

15. Práce s novými médii ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- vymezení pojmů – interaktivní tabule, internet ve výuce, film ve výuce, počítačová hra ve výuce

- využití nových médií Výchově k občanství/OSvZ – práce s interaktivní tabulí, rozmanité možnosti internetu, počítačové hry využitelné pro výuku Výchovy k občanství/OSvZ, příklady filmů využitelných pro různé tematické okruhy
- příklad vlastního využití nových médií ve výuce

Literatura:

VANĚČEK, D. *Informační a komunikační technologie ve vzdělávání*. Praha: České vysoké učení technické, 2008.

16. Výukové metody I - monologické a dialogické

- charakteristika výukových metod - individuální formy (např. výklad, řízená diskuse, diskuse v akváriu, referát, přednáška, výuka na stanovištích)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2009.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. 1.vyd. Brno: Paido, 2003.

ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

17. Výukové metody II - skupinové formy

- charakteristika výukových metod - skupinové formy (např. skupinová a kooperativní výuka, vzájemné učení, JIGSAW I, II, round robin, buzz groups)
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997.

SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013.

18. Výukové metody III – asociační metody

- charakteristika výukových metod – brainstorming, myšlenková mapa, pětilístek, volné psaní, kmeny a kořeny
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

BUZAN, T. *Myšlenkové mapy*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011.

SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2009.

19. Výukové metody IV - práce s textem

- charakteristika výukových metod - práce s textem (myšlenková mapa z textu, klíčová slova, mezerový text, I.N.S.E.R.T, vzájemné učení z textu, čtení s předvídáním, výpisky)

- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011.

ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

20. Výukové metody V – projektové vyučování

- charakteristika projektového vyučování, znaky projektu
- kritická úvaha nad možností využití projektového vyučování ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace projektového vyučování a jeho evaluace

Literatura:

DÖMISCHOVÁ, I. *Projektová výuka: moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.

KOTRBA, T., LACINA, L. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2007.

MAZÁČOVÁ, N. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

21. Výukové metody VI – situační

- charakteristika výukových metod – problémové vyučování, situační metody, inscenační metody, didaktická hra
- kritická úvaha nad možností využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011.

MAZÁČOVÁ, N. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2008.

22. Výukové metody VII - alternativní školy

- charakteristika alternativních škol – Dalton, Montessori, Waldorf, Jenský plán, Freinet apod.
- kritická úvaha nad možnostmi využití prvků alternativních škol ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2001.

PECHÁČKOVÁ, Yveta., VÁCLAVÍK, Vladimír. *Alternativní edukační koncepce v současné pedagogické praxi*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014.

23. Výukové metody VIII – podle fází vyučovacího procesu

- charakteristika výukových metod podle fází hodiny – např. motivační aktivity, icebreakers, evokační aktivity, opakovací aktivity, aktivity vhodné pro reflexi, aplikační aktivity, hodnotící a sebehodnotící aktivity, domácí úkoly
- kritická úvaha nad možnostmi využití uvedených metod ve Výchově k občanství/OSvZ (klady a zápory, vhodnost)
- příklady vlastní realizace vybraných metod a jejich evaluace

Literatura:

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.

ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

24. Hodnocení a evaluace ve výuce Výchovy k občanství/OSvZ

- základní pojmy – hodnocení, evaluace, druhy hodnocení, kriteriální hodnocení, portfolio
- specifické rysy hodnocení ve Výchově k občanství/OSvZ (znalosti, dovednosti, postoje), práce s portfoliem, slovní hodnocení vs. známkování
- návrh různých způsobů hodnocení vybraného očekávaného výstupu a přínosu průřezového tématu vzhledem ke zvoleným metodám

Literatura:

DOLEŽALOVÁ, Jana, VRABCOVÁ, Daniela a SVATOŠ, Tomáš (ed.). *Hodnocení v práci učitele psychodidaktické a etické souvislosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 351 s. ISBN 978-80-7041-010-3.

KOŠTÁLOVÁ, H., MIKOVÁ, Š., STANG, J. *Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení*. Praha: Portál, 2008.

25. Klima třídy, klima školy

- základní pojmy – klima školy, kultura školy, klima třídy, složky klimatu, vnější vlivy působící na klima, nástroje na měření klimatu, participace žáků, kázeňské působení, odměny a tresty
- praktické měření klimatu (výsledky výzkumů, přínos analýzy vlastního měření pro učitele)
- pozitivní působení učitele Výchovy k občanství/OSvZ na školní resp. třídní klima - návrhy a příklady z praxe

Literatura:

ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada, 2008.

ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010.

LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.

Další doporučená literatura:

ČAPEK, R. *Dialogy o výchově*. Hradec Králové: Gaudeamus. 2006.

ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí*. Praha: Portál, 2009.

KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009.

KOTRBA, T., LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister&Principal, 2011.

KŘÍŽ, Petr. *Kdo jsem, jaký jsem: aktivity pro osobnostní a sociální výchovu k podpoře sebepoznání a sebepojetí*. 1. vyd. Kladno: AISIS, 2005.

SITNÁ, D. 1.vyd. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2009.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007.

ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012.

Doporučená literatura dostupná online:

Etická výchova [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.etickavychova.cz/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2016 [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/37052/>

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online]. [21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Metodické projekty:

Projektové vyučování [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.projektovavyuka.cz/aboutProjects.aspx>

Projekt Odyssey [online]. [cit. 22. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.odyssea.cz/>

Projekty Partners Czech [online]. [cit. 21. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.partnersczech.cz/projekty.htm>

Projekt interkulturní a globální výchovy Varianty [online]. [cit. 23. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.varianty.cz/>

Projekt Jeden svět na školách [online]. [cit. 23. 2. 2018] Dostupné z: <http://www.jedensvetnaskolach.cz/index2.php?id=2>

Doporučuje se, aby se studenti zorientovali na portálu RVP (Dostupné z: <http://www.rvp.cz/sekce/3>) - pročetli odkazy související s tématy ke státní závěrečné zkoušce (především sekce metodická podpora)